

# UUDISMAA.

## SISU:

- Vilistlaskogude asutamisele —  
A. Juhanson.  
Pilk Valga Eesti Õppurkonda —  
R. Ploomipuu.  
Karskustund Tartu Õhtukoolis —  
A. V. K.  
E. K. Liidu põhikirja alusjooned.  
Teine Ülemagline Õppiva noorsoo  
kongress — A. S.  
Tallinna II Realkooli „Õppurite  
Kodu“ — H. L.  
Mõnda Norrast.  
Toimetusele saadetud kirjandus.  
Kirjavastused.

TARTUS.

II AASTAKAIK. — KÜÜNLAKOUL MCMXX.

Sõja lõpu puhul mäletab  
omi langenuid seltsimehi:

Ernst Nieländer  
Georg-Leop. Saag  
Ferdin. Jürgens  
Rudolf Habel  
Nikolai Siiman  
August Siiman  
August Pääsuke  
Aleksand. Kotkas  
Jaan Tiitso  
Jaan Kuus  
Alfred Vilipson.

Tartu Kaubanduskooli  
Õppurite Ühing.

## Vilistlaskogude asutamisele.

Tegelik elu on, loodan, kõigile küllalt selgelt näidanud, kui võrd raske on organiseerimine ja kõige paremategi sihtide saavutamine noorsoole, ilma vanemate, enam vilunud ja kogunud jõudude toetuseta. Ja kui raske on juba väline organiseerimine, siis seda raskem on pääülesanne — õpilase sise-  
mise „mina“ kultiveerimine, karakteri kasvatamine ja teadmistega varustamine. Eriti ränk on see praegusel ajal, kus ümbrus tihti halvavalt mõjuv, laialikiskuv ja demoraliseeriv, nii et on tarvis suuri jõupingutusi, taktikindlust ja tasakaalu, et hoiduda kõrvalekaldumisist, vastu panna aja rõvedusele, mis tihtigi nii veetlev. Just siin on õpetajaid tarvis. Ja kui tihti kaevatakse paljude ühingute vähepakkuvuse ja selle loomuliku tagajärje — leige osavõtmise üle, siis arvan, et tuleb põhjusi kõige päält otsida siit, ja kõrvaldes seda puudust muudetakse ka enamvähem huvitavaks ühingute töö.

Kui õpetajad senni aga asja vastu leigid, ükskõiksed olid, siis on tarvis selle põhjusi leida, selle asemel, et kõike nende tahtmatusega seletada ja neid alatasa etteheidetega üle külvata (mis suhtes, peab ütlema, tihti patustet!). Ja leida pole neid põhjusi raske, kui vähegi tähelepanelikumalt õpparkonna praegust olukorda silmitseda. Muidugi ei taha salata, et on juhtumisi, mida vabandada raske, kuid vahel provotseerivad neid ka meie endi väärsammud esile. Sellepärast: ena m - e r a - p o o l e t u s t ja s ü g a v a m a t e n e s e k r i i t i k a t v a h e - k o r d i a r v u s t a d e s.

Mis puutub aga sellesse, kuidas edespäi õpetajaid ja teisi noorsooõpru endile ligemale tõmmata, siis tuleb siin soovida h-ra V. Ernitsi poolt ülesvõet vilistlaskogude elluviimist, mis mõlemaid pooli üksteisele lähemale tooks, üksteisest aru saama ja asju õieti hindama õpetaks, sellega siis ka üleliigseid teravusi tasandes. Päälegi oleksid need hääks juriidiliseks toeks. Arvan, et nende otstarbekohasuses keegi ei kahtle.

Teine küsimus on aga, kuidas seda mõtet tegelikult teostada. Üksikute ühingute mõjupiirkonnad ja ülesanded on harilikult selleks liig väikesed, et igaühe juure eri vilistlaskogu asutada, mis killustaks meid toetava vanemagi põlve, samuti, nagu oleme ise killustunud. Sellepärast otstarbekohasem luua niisugused ainult ringkondade Liitude juure, kus nad siis oleksid toeks kogu ringkonna üksikuile ühinguile, tarbekorral igaüks vilistas oma soovi järele ühingu valides, kus ta intensiivimalt töötada tahab. Nii oleks see vist kõige otstarbekohasem.

Asja tegelik läbiviimine ei peaks vist kuigi kaalamurdev ülesanne oleme. Tarvis ainult üksikute ringkondade Liitude juhatusil asjale pihta asuda ja selleks kohast pinda luues kõigi noorsoosõprade koosolek kokku kutsuda, mis ka igal pool peaks minema korda normaalse vahekorra juures. Ka põhikirja väljatöötamine ei tohiks raskusi teha, kuna „Uudismaas“ № 6-7-8 Noorsoo Karskusühingu vilistlaskogu põhikiri ilmus, mida kuigi raske pole Koolinoorsoo Liidu nõuete kohaselt ümber teha<sup>1</sup>.

Liitude juhatused ärgu selle küllalt tähtsa ülesande läbiviimisega päevagi viivitagu.

A. Juhanson.

## Pilk Valga Eesti keskkoolide õppurkonda.

Valgas on kaks Eesti keskkooli: poiss- ja tütarlaste gümnaasium. Õpilaste arv mõlemas kokku on 450 ümber.

Sügisel asutasid õpilased kaks seltsi: „Edu“ ja „Tungal“. „Edu“ seltsil on praegu päält 130 liikme, „Tungalil“ 70 ümber. Mõlemail seltsidel on ülesandeks — liikmeid kehaliselt ja vaimliselt igakülgsest arendada. Kehalist arendamist saavutetakse spordiga, vaimlist toitu pakuvad seltside poolt korraldavad kõne- ja vaidlusõhtud, kui ka raamatukogud, mis alles hiljuti asutati mõlemas seltsides. — „Tungal“i seltsi tekkimise põhjuseks oli tants, mida „Edu“ selts spordina käsitleda lubas, kuna aga „Tungal“ enesele ülesandeks tegi tantsu, kui „kahjulikku ja kõlbusreeglite vastast“ sporti noorsoo seast hävitada, ja omil liikmeil seda mitte lubada.

1) Vastav normaalpõhikiri koolinoorsoo ühtingute ja liitude vilistlaskogude jaoks ilmub edespäi „Uudismaas“ ühes õppurühingute ja vilistlaskogude vahekorra käsitava kodukorra kavaga.

Toim.

Lõppude lõpuks kujunes aga asi nii, et esimese kui ka teise seltsi poolt korraldetavail pidudel tantsiti ja tantsitakse.

Enesearendamise võimalused seltsides on mitmesuguste rühmade tegevuste näol pakutavad: teadusrühma liikmed, huvitet olles teadustest, nagu ajaloost, maadeteadusest, loodusteadusest, — rahulduvad teadusrühma referaatõhtutel; kirjandusrühma liikmed arenduvad kirjanduse toodete üle vaidlemises ja harjutamises sellel alal; spordi rühma tegevusala seisab mitmesugustes gümnaastika harjutustes ja ka tantsudes, kui kasulikkudes kehaliigutustes; teatri rühma liikmed kannavad seltside poolt korraldetavail pidudel ette näitelavalisi tooteid, harjutades sellega oma näitlejaannet; joonistamisrühma võivad astuda huvitetud joonistamisest; muusika ja laulu rühmad on avatud noortele helikunstnikele.

Kuid siiski ei suuda seltsid omade rühmadega neid häid ja kõrgeid ülesandeid täita, mis näikse rühmade tegevuskavade vältel välja paistvat. See oleneb osalt sellest, et ei leidu tarvilisi juhatajaid — õppejõude. Nii — teaduse, kirjanduse ja spordi rühmad ei tööta kummalgi ühingul. Ka muusika ja laulu rühmad ei tööta korralikult. — Kuid pöördumisel rühmade tegevustesse seisab selles, et tarviline huvitus ja armastus asja vastu puudub ühingute liikmel, kui ka eestseisustel; eestseisuse liikme kohustusi peetakse aina au pärast, kuna tõsiselt ja kasulikku midagi seltsi liigetele ei pakuta. — Iseäranis suureks seltside otstarbe puuduseks tuleb pidada seda, et nende põhikirjus on vaadatud üsna ükskõikseltsi niisuguse tähtsa küsimuse peale, nagu seda on karskusküsimus, — ja, ehk küll „Edu“ põhikirjas on punktina üles seatud liigete alkoholi tarvitamise keeld, ei pea ei eestseisus ega liikmed tarvitamiseks selle päale tõsiselt vaadata. Üleüldse pole seltsid senni ühtegi sammu astunud ses suhtes. Ka „Edu“ 230- ja „Tungal“ 70-kõitelises raamatukogudes ei leidu ühtegi sellekohast raamatut.

18. jaanuaril s. a. kutsuti kokku Valga Eesti keskkoolide õpilaste karskuskooosolek Eesti Karskusseltside Keskseltsi õhutusel ja mainitud koolide valitsuste korraldusel. Kooosolekust osavõtjaid oli vähe, iseäranis poiss-õppureid, — oli 70 inimese ümber. Kooliõpetaja A. Kõiv selgitas karskusaadet, kui inimsoo kultuuri arenemise tähtsamat tegurit, soovitas alkoholi peale vaadata, kui ühe kõige kurjema inimsoo vaenlase peale, kes inimest vaimliselt, kehaliselt, moraalselt ja majanduslikult alla surub. Eesti Karskusseltside Keskseltsi poolt Tartust kooosolekule sõitnud naisüliõpilane neiu Helmi Pett tutvustas kooosolelijaid karskusliikumise ja Soomes

ja kandis ette Eesti Haridusministeeriumi poolt kinnitet Noorsoo Karskusühingu põhikirja. — Pärast üleüldist koosolekut oli kohaliku õppurite karskusühingu asutamise koosolek. Karskusühingusse kirjutasi üle 60 õppuri liikmeks, kes eneste seast eestseisuse valisid, kelle hooleks jäi edaspidine Valga Eesti keskkoolide Karskusühingu tegevuse juhtimine.

Endise Keskbüroo asemele, millele õppurid vastutulematud olid, mida nad ei tunnistanud, asutati Koolinoorsoo Liit, kes peab edespäi ühendust Ülemaalse Õppurite Keskkliiduga. Liidu Keskjuhatusse valiti igast seltsist 4 liiget.

Huvitus seltside ja ühisuste vastu on viimasel ajal jahtumas; kuna sügisel koosolekute saal alati täis oli, kus vaieldi, kõneldi ja tehti ettepanekuid, on nüüdseil koosolekuil kõigest kümme-kond õppurit. —

Päale Jõulu tärkas Valga Eesti keskkoolides kange huvitus n. n. „klassipidude“ vastu. Klassipidude korraldajad ja toimepanijad on õppurid teatavast klassist; külalistena palutakse — õppurid, õppurid vastavaist klassist teisest koolist ja kõik õppurkonna tegelased, kui ka klassi õppurite tuttavad või sugulased. Ette kantakse näitemängusid ja ilulugemisi, ka lauldakse või mängitakse keelpillidel. Ettekandjateks on pidu korraldava klassi õpilased. Pidulõpuks on tants. — Jõulust saadik on 5—6 (!) niisugust pidu olnud.

13. II. MCMXX.

R. Ploomipuu.

## Karskustund Tartu Õhtukoolis.

14. veebr. s. a. oli Tartu Õhtukoolis kahe viimase tunni asemel karskustund. Kõneles A. Käsebier, tähendades juba oma kõne algul, et ta pikemalt alkoholi hävitavast mõjust ega ka selle tarvitamise kahjust ei kõnele, millest isegi nii palju pajatet, vaid põhjustest, miks joodakse, mispärast on põhjused olemas ja kuidas neid kaotada.

Igal ühiskondlikul nähtusel on omad põhjused. Mispärast on näituseks P. armee 50% plekksoetõbes? Sellel on omad põhjused: mustus, korratus, viletsad eluülespidamise ning arstilise ravitsemise olud.

Joomine on haigus. Ta võib kehaline ja hingeline olla. Kehaliste haiguste juures on põhjuste leidmine kergem, kuna hingeliste haiguste juures märksa raskem on. Kui me võrdleksime hingelisi haigusi kehalistega, siis võiksime ütelda,

kitsad olud jne. Kuid siin on päale selle veel muid põhjusi: harjumus, instinkt j. p. m. Peab vaatama, mis on harjumuse ellu kutsund, kuidas sest lahti saada ja mis selle asemelle panna. Neid põhjusi on raske ülesotsida, kuid siiski peame püüdma, sest siin pole üksikute isikute kasudega tegemist, vaid terve ühiskonna ja iseeneste. Siin peab abinõusid leidma. Et joomine haigus on, siis peab teda, nagu haigust, ära hoidma, mis kergem on, ja arstima, kui haigus juba olemas. Süüdi on siin ühiskondlikud viletsad olud ja majanduslikud põhjused. Sellepärast, et alkoholismi vastu võidelda, tuleb majanduslikku olukorda paranda. Peab looma joomarille hää kodu, sarnane koht, kus ta ilma joomiseta, ilma tervise raiskamata võib minutikski unustada elukibedust ning raskust. Juuakse ju selleks, et minutikski unustada muret jne. Joomarid teavad, et nad tervist ja kõike muud hävitavad, kuid nad ei suuda sellest loobuda. Saavutades paremaid elutingimusi, luues sarnast kodu, kuhu nad häämeelega lähevad, kus neid häämeelega nähakse, ei lähe nad jooma. Siin ei tohi karsklased kõrgilt alla vaadata, oodata, kunni mõni joomar tuleb neilt abi otsima, ei pea ennast eraldama. kõrgemaks pidama, sest igapähe võib sarnane õnnetus tabada. Keegi pole häämeelega sellesse kuristikku läinud. Igal joomaril on oma ajalugu, omad põhjused, mispärast ja millal ta jooma on hakkanud. Pessimistid ütlevad, sarnasel tööil pole edu. Ütleme meil on üks karsklane. Ta teeb ühe karskeks. Siis on kaks karsket, ja kui need oma korda kaks karskeks teevad, saab neli, kaheksa jne. Palja kõnega ei saa midagi kätte. Ka keeluseadus iseenesest ei aita kuigi palju, olugi, et ta tarvilik on. Peab kaotama ühiskondlised väärnähtused, looma soodsamad elutingimused, kasvatama tahtejõulist noortsugu jne.

Kõnele järgnesid elavad läbirääkimised. Avaldati soovi karskusühenduse osakonda avada Öhtukoolis, ehk karskusühendusse astuda. Lõpuks pandi hääletusele, kui palju on keelu-seaduse poolt ja kui palju vastu. Selgus, et suur enamus poolt oli, mõni erapooletu, vastu ei olnud ühtegi.

24. II. 20.

A.V.K.

## Eesti Koolinoorsoo Liidu Põhikirja alusjooned.

Vastuvõetud II. Ü. Ö. N. Kongressil 5. 1. 20.

§ 1. Eesti Koolinoorsoo Liidu moodustavad eripõhikirjade järele töötavad ühisele keskkorraldusele alluvad õppurite organisatsioonid.

**M ä r k u s :** Võimalus Liitu astuda on ka klassi ja kooli korraldustel, kui nad ühingu ülesandeid täidavad.

§ 2. Läbikäimisvõimaluste järele ühinevad õppurite organisatsioonid ringkonde (maakonde) Liitudeks, kes valivad enesele juhatuse ning revisjoontoimkonna.

§ 3. Maakonde (ringkonde) Liidud ühinevad üleriiklikseks keskliiduks.

§ 4. Keskliidu asju ajavad 1) kongress, 2) asemikkude kogu, 3) sekretariaat.

§ 5. Kongress on Keskliidu kõrgem võim. Ta seisab koos ühiste keskkorraldustele alluvate organisatsioonide esitajaist iga 50 lkm. kohta 1. Peale selle võtavad kongressist osa ringkonde (maakonde) Liitude juhatused, Keskliidu asemikkude kogu, sekretariaat, „Uudismaa“ mõlemate väljaannete toimetused ning talitused, igaüks 1 hääleõiguslise esitajaga, ning kongressil valitud mõlemad revisjoontoimkonnad nõuandva hääleõigusega. Ühingud ning organisatsioonid, kus liigete arv alla 15, jäävad ilma esitusest.

**M ä r k u s :** 1. Asem. Kogu poolt kindlaks määratud proportsiooni järele võivad ka vilistlaskogud hääleõigusliselt kongressil esitet olla.

2. Juhtumisel, kui arutatakse kogu õppurkonda puutuvaid küsimusi, võib Asem. Kogu kutsuda ka koolide esitajad tema poolt kindlaksmäärand proportsioonis osa võtma, seal tehtud otsuste täidesaatmist sellekohase volituse korral enda peale võttes.

§ 6. Kongress valib 5-e liikmelise sekretariaadi ja selle 3-e liikm. revisjoontoimkonna ning Uudismaa toimetustele ning talitustele 3-e liikm. revisjoontoimkonna.

§ 7. Kongress kutsutakse Asem. Kogu otsusel vähemalt üks kord aastas kokku.

§ 8. Asem. Kogu seisab koos ringkonde (maakonde) Liitude esitajaist, igast ühest 1. Asemikkude kogu kutsub kokku sekretariaat ehk viimase keeldumisel mõni ringkonna Liidu juhatuse. Asemikkude Kogu otsustab Keskliidu üldasju.

§ 9. Sekretariaadi ülesandeks on Asem. Kogu ja kongressi otsuste täidesaatmine, ilma et tal otsustavat võimu oleks. Ainult harukordadel, kui asi kiiret otsustamist nõuab, võib sekretariaat ka otsusi teha, neid aga Asem. Kogule hiljemini kinnitamiseks ette pannes.

§ 10. Häälekandja väljaandmiseks nimetab Asemikkude Kogu sellekohase 5-liikmelise toimetuse ja 7-liikmelise talituse.

§ 11. Ilukirjandusliku albumi väljaandmiseks nimetab Asem. Kogu 5-liikmelise toimetuse ning kutsub sinna juure 3 vanemat kirjanikku.

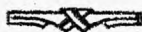


§ 12. „Concordia“ Eesti abitoimetuse nimetab Asem. Kogu. Selle liigete arv on 3. Concordia valitsuse liigete kandidaadid seab Asem. Kogu üles, neid Põhjamaade Ö. N. Kongressile kinnituseks ette pannes.

§ 13. Noorsoo kirjanduse kirjastamiseks asutakse Asem. Kogu ja sekretariaadi algatusel osühisus, kes põhikirja välja töötab ise enda nõuete kohaselt.

§ 14. E. K. Liidu korraldusist võivad ka Eestis asuvad muulased üheõigisuse alusel osa võtta.

S O O V. Kongress soovib kõigis õppurite ühinguis ja organisatsioonies eripõhikirjade järele töötavaid registreeritud vilistlaskoguid ellu kutsuda, kes oleks ühingutele ning organisatsioonidele juriidiliseks, aineliseks ning vaimliseks toeks.



## Eeskujuks.

Tartu E. Koolinoorsoo Liidu juhatus pööras hiljuti kõigi kooli juhatuste poole palvega ainelise toetuse asjus.

Vastuseks sellele sai ta senni ainult Tartu naisgümnaasiumilt järgmise sümpaatlase kirja:

„Tartu Eesti Koolinoorsoo Liidu juhatajale. Vastuseks Teie kirjale 19/II. 1920 № 6 all saadame Teile järgmise õpetajate nõukogu resolutsiooni:

„Tartu Naisgümnaasiumi õpetajate nõukogu leiab tingimata soovitava olevat, et kooli noorsugu ja õpetajad käsikäes töötaksid ja et õpetajad Koolinoorsoo Liidule vaimlist kui ka ainelist abi annaksid, vilistlaskogu liikmeiks astudes ja Liidu ettevõtteid jõukohaselt toetades, ja lubab esialgu mainitud Liidule toetuseks 1000 marka, mida ta kohustab kolme kuu jooksul Liidu kassa ära maksma.“

Kooli juhataja: (allkiri).

Õpetajate nõukogu sekretär: (allkiri).

See kiri räägib ilma komentaariatetagi küllalt selget keelt ja noorsugu loodab, et see esimene mitte viimaseks sarnaseks ei jää.



# KROONIKA.

## Zeine Ülemaaline Õppiva Noorsoo Kongress.

Tallinnas 3, 4 ja 5 jaanuaril 1920, tehnikumi ruumes.

Kongressi avab J. Juhanson õige pessimistliku kõnega. Järgnevad tervitused : Haridusministeeriumilt, Tallinna õppivalt noorsoolt (Pärt), Tartu Eesti Noorsoo Liidult (Käsebier), Eesti Õpetajate Liidult (V. Peet), „Kasvatuse“ toimetuselt (H. Roos), Viljandi õppivalt noorsoolt (Jaakson). Tervitustelegrammi olid saatnud Soome Koolinoorsoo Liidu juhatus, „Concordia“ toimetus ja valitsus.

Präsiidiumi valitakse : a) Juhatusse : Veimer, Juhanson ja Kits, b) sekretariaati : Labi, Nigol, Meikopp, Soom, Kesa, Paal.

Järgnevad aruanded kohtadelt. Esimesena annab aru Ülemaalse Õppiva Noorsoo Keskbüroolt A. Juhanson, rõhutes üleüldist meeleolu, millega ka seletada keskbüroo loidust. Ka mitmed arusaamatused maakonde keskbüroodega mõjusid halvavalt. Keskbüroo on püüdnud koguda eluloolist materjaali õppurkonna kohta, kuid väljasaadet ankeetlehtist pole veel kuigi palju tagasi toodud, mispärast puuduvad ka tähipäälsemad teated noorsoo organisatsioonide kohta. Viimasel ajal keskbüroo enam tegevust ei avaldand, sest mitmelt poolt kuuldi rahulolematust. Noorsoo elu on võimatu mistiki keskkohast juhtida ilma tähipäälsemate andmeita. Tähtsamaks keskbüroo teenuseks on ühenduse loomine Põhjamaade noorsooga. Ta saatis omad saadikud Põhjamaade Noorsoo Kongressile ja võttis osa „Concordia“ asutamisest.

Tekivad vaidlused. V. Ernits tähendab, et üleüldise korra alla mittepaenutamine anarkiat tähendab. Küsiti : mis sundis Tallinna keskbürood teist teed minema? Vastati : Tal ei olnud aimugi, mis teha. Jõudsimise otsusele : keskbürool pole õiget tööala. Umbes sarnasil põhjusil eitame ka „Uudismaad.“

Edasi tulevad aruanded kõigi kodumaa linnade ja alevite organisatsioonidelt (ka Petserist) ja üksikute rühmade esitajailt. Kaevati raskuste üle, milledega organisatsioonel tuleb võidelda: õpetajate vastutulematus ja tihti opositsiooni ja ruumide puudus. Suureks takistuseks on ka õppurite sõjaväeteenistus.

Teisel päeval, 4 jaanuaril, jätkatakse aruandeid. Selle järgi ter-

vitab kongressi Soome Koolinoorsoo Liidu esitaja Kerkkonen. V. Ernits teeb lühida ülevaate Eesti ja Soome noorsoo ühistöötamisest.

Organiseerimise alal oli abi uue korralduse järgi tarvidus üleüldiselt suur. Nõuti: üksikuil rühmil peab enam iseseisvust olema, tsentralisatsiooni süstem ei kõlba. Toodi ette Eesti Koolinoorsoo Liidu projektid. E. K. Liidu põhijooned anti ühtlustamiseks maakonde asemikkest koosseisva toimkonda, kes nad pääle väljatöötamist kongressile ette paneb.

Harutuse alla tulevad kooli ja klassi nõukogud, mis ometi süsteemina kusagil läbi pole läinud. Tehakse ettepanek eitada kooli ja klassi nõukogud süsteemina, neile võimalust andes tarbekorral tekkida. Ettepanek võeti vastu.

Pikemad vaidlused olid „Uudismaa“ üle. Kaevati, et „Uudismaa“ sisu olla vesine, millest suurema jao luuletused täidavad. Soovitakse rohkem mitmekesisust, eriti kirjutusi noorsoo elust. Viimaks otsusteti „Uudismaa“ muuta vähemalt 2 korda kuus ilmuvaks noorsoo ajakirjaks, kuna ilukirjanduslik osa vähemalt ükskord aastas albumina ilmub. Toimetus ja talitus määrati Tartu.

„Concordia“ tekkimisest ja tegevusest andis A. Juhanson ülevaate, millele läbirääkimised järgnesid. Soovitati luuletusi ära jätta, sõnaseletusi rohkem juure lisada ja korrektuur korralik teha, mis № 1 juures õige puudulik olnud. Ka kaaneilustus Eesti-Soome väljaandel soovitati kahes keeles trükkida. „Concordia“ abitoimetus asub Tartus.

Noorte Kirjastusühisus soovitati asutada umbes 1000 osatähega à 50 marka.

Kolmandal päeval, 5 jaanuaril, loeti ette komisjoni poolt väljatöötatud Eesti Koolinoorsoo Liidu põhikirja alusjooned. Pääjoontes oleks uus korraldus järgmine: kohalikud organisatsioonid moodustavad Eesti Koolinoorsoo Liidu ringkonnad. Viimased moodustaksid endi asemikkest E. K. N. Liidu asemikke kogu. Kongressi ja asemikke kogu otsusid täidab sekretariaat. Liidu juure tuleb luua viljilaskogu, kes oleks tema toetajaks ja juriidiliseks isikuks. Põhijooned võetakse vastu.

Järgnevad valimised. Sekretariati valiti Tallinnast: Naor, Veimer, Sepre, Kahu, Pärtelpoeg. Revisjoontoimkonda valiti Tallinnast: Savi, Pals, n. Rootsi ja Tartust: Lõhmus, n. Lind ja Martin.

Tulid kõned noorsoo eriküsimustest; Esimesena kõneleb Juhanson noorsoo liikumisest väljamaal, tuletes meelde Vene revolutsioonilist noorsoo liikumist; seab selle kõrvale Soome ja üleüldse Põhja- ja Soome noorsoo, kes jälle õige tagurline. V. Ernits esineb referaadiga: „Noorsoo Karskustöö“. Tekivad vaieldused, mitte küll karskus idee, vaid arvusteti sennist karskuskihutustööd, mis paljas „sõnade tegemine“ olnud. Võeti vastu resolutsioon, millega noorsugu karskuspõhimõttele omaks tunnistab, soovites, et õppurühingud võtaks seisukohta karskusküsimuses ja leiab tarvilikuks, et ka õpetajad noorsoo karskustööst osa võtaksid. Karskustööst kõneleb ka neiu Roth.

E. Tuulik kõneleb skautismist. Tutvustab kongressi skautismi põhimõttega, andes ülevaate sellest ka Inglismaal. Meil Eestis on see ala vähe tähelepanu leidnud.

Vähepääl tehakse ettepanek referaati hilise aja pärast lõpetada, mis ka vastu võetakse. Otsustakse vähemalt iga aasta ära pidada noorte päeva, mis oleks mingi „ülevaatlilik paraad“ ja kannaks pidustuste laadi, millest võivad osa võtta ka pääle saadikute kõik õppurid. Aja ja koha määrab ära asemikke kogu.

Õige hägedaid mõtteid avaldeti õppurite kasarmu elu kohta. Kasarmu rikub inimest suurel määral ja takistab koolitöös, kuna ka tervis korratumate ruumide tõttu (mõnes kohas) kannatab. Võetakse vastu umbes järgmine resolutsioon: Teine Ülemaaline Õppivanoorsoo Kongress konstateerib, et kasarmu elu mõjub laastavalt noorsoo hingelusse ja volitab sekretariaati kasarmu elu kõrvalduseks samme astuma.

Õppurite ja õpetajate vahekorra üle kaevati palju. Õpetajad seisavad cemaal noorsoo liikumisest ja asuvad tihti opositsioonigi, nagu paar juhtumist selgesti näitavad. Võeti vastu resolutsioon: Kongress avaldab põlgust neili õpetajatele, kes noorsoo liikumisele takistusi teevad ja kohustab sekretariaati samme astuma nende õpetajate pääle mõjumiseks Eesti Õpetajate Liidu juures, ja kui see ei aita, haridusministeriumis.

Lõpuks saadeti tervitustelegramm Soome Koolinoorsoo Liidule ja „Concordiale“.

Kongress lõppes rahvahümniga õppur-sõdurite orkestri poolt.

Õhtul oli pidulik koosolemine.

A. S.

## Tallinna II Realkooli (end. Kommertsikooli) „Õppurite Kodu.“

Esimesena peale Vene Revolutsiooni emakeelse õppekeele eest võideldes — ja sihile jõudes; esimesena Saksa okkupatsiooniga aegse surve vastu mässulippu tõstes, on II Realkool esimesena Tallinna koolidest loonud enda õppuritele „kodu.“

Juba käesoleva õppeaasta algul kavatses, avanes võimalus „Kodu“ avada paar nädalat enne Jõulut, peale suuremaks rahaliseks sissetulekuks toimepandud pidu, mille tõttu laiem tegevuse piirkond avanes. „Õppurite Kodu“ eesotsas on viieliikmeline juhatus, liikmeid on üle neljakümne. Lugemislaua ja asutatava raamatukogu läbi loodetakse liikmeid üleüldiselt tasapinnal hoida. Sisemisest korraldusest võib nimetada, et „Kodu“ tegevus kolme osasse jaguneb.

1. Liigete huvi teaduse vastu arendamiseks on asutatud „Teaduslik Osakond“ kolmeliikmelise juhatusega eesotsas. Osakond annab teaduslikku käsikirjalist kuukirja välja, korraldab referaate ja loenguid, ja paneb ekskursioone toime.

2. Näitekunstist huvitet õppurite arendamiseks „Näiteosakond“ samuti kolmeliikmelise juhatusega. Osakond korraldab näitemängu õhtuid ja on juba kahel kooli pidul näidenditega esinenud.

3. Ühiselt aja lõbusalt möödasaatmiseks ja teravmeelsuse arendamiseks „Mängude Osakond“, kes maleturniire korraldab, ja liigetele mängude kättesaadavuse eest hoolitseb. Kaardimäng on „Kodu“ ruumides täitsa keelatud.

---

„Kodu“ tarvis on koolijuhatusel poolt vabad ruumid muretsetud; ka kooli füüsika kabinetti võib tarvitada, nii et selle esimese Tallinnas oleva sarnase asutuse tegevus milleski takistatud ei ole, ja ainult õppurite leige osavõtmise tõttu teelt vääratada võib.

H. L.

**Tartu Õppurite Eneseharimise Rühmas** refereeris 2. veebr. 1920 M. Jürna vanade kultuuri rahvaste poeesiast, peates pääsjalikult Egiptlaste ja Gallide rikka poeesia juures, millest ainult vähem osa meie ajani püsinud. Andis sissejuhatusena lühikese ülevaate nende rahvaste usust, sest selleaegne poeesia kannab pääsjalikult usulist laadi. Siis kandis ette näitustena mõned valit tõlked mainit poeesest.

Läbirääkimisi õieti sarnase teemi üle ei oleks saanudki olla, siiski arvas J. Johanson hääks, referenti paari halenaljaka märkusega poseerimist kimbutada. Viimaks nähes, et läbirääkimisteks sõna ei võeta, tegi ta järgmise sooviavalduse: iga referent peab mõni aeg enne koosolekut valmis referaadid eestseisusse andma, kes siis igast referaadist mitmustest konsepti liikmeile lahkest kodu kätte saadab, nii et ka koosolejad referaadist enne informeerit oleksid, mitte ainult referent. Pääle selle kohustab eestseisus järjekindlalt paari liiget eelolevaks referaadiks vastu vaidlema, mille juures on lubat igasugused „kavalad konksud“, isigi sofistika, et aga referendi kodarate vahele kaikaid pilduda. Pääasi olevat inimesi vaidlema panna. Ei tea, kuidas O. E. Rühm sellega hakkama saab, kuid igatahes võib sellest midagi huvitavat tulla.

Noh, peab ka olema midagi mis inimest tõmbaks kokku tulema, sest referaat on nii kui nii juba konseptiivselt läbi loet.

A. S.

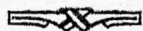
## Norrast.

(Väljavõte hiljuti Skandinaavias olnud Soome Koolinoorsoo Liidu agarama tegelase X erakirjast kellegile eestlasele).

„... Iseäranis meeldisid mulle norralased. Noorsugu on sääal alati valvel. Põletavamaiks on sääal poliitilis-ühiskondlikud küsimused. Mitu rühma ja vaatekohta võitlevad sääal iseekeskis. Liberaalne keskkocht on õige tugev, samuti sotsiaaldemokraatlik rühm. Parempoolne rühm on liidus Norra Kristliku Noorsooliikumisega ja sellelgi on palju toetajaid. Leidub isegi unistav-idealistic enamline rühm, mille juhiks „Concordia“ sõber Aarne Paashe-Aasen, kellega tutvusin Kristiaanias. Mees jättis meeldiva mulje.

Soome noorsugu on ühekülgselt parempoolne. Meil oleks pahem tiib iseäranis tarvilik, muidu ei ole mingit võitlust, selle tagajärjel ka mitte elu

Tutvusin ka Ludvig Nostdaliga (Norra Koolinoorsoo häälekandja „De Unges Forbund'i“ toimetaja) — tema on praktikas liberaal, kuid ütleb teoorias enda olevat sotsiaaldemokraadi.



## Teadaanne ankeetlehtede asjus.

Ü. Ö. N. Keskbüroolt täidet ja täitmata ankeetlehti üle võttes otsustas Eesti Koolinoorsoo Keskliidu Asemikkude Kogu nende täitmist jätkata, ainult selle muutusega, et nad edespidi sääal, kus nad senni välja jagamata, mitte enam IV-ndast vaid V-ndast keskkoojli klassist alates vastamiseks välja jagatakse.

Senni Ü. Ö. N. Keskbüroo kaudu välja jagatud lehed toimetetagu viibimata täidetult klassivanemate kaudu kohalikule Koolinoorsoo Liidu juhatusele edasi. Klassivanemad oma korda hoolitsegu, et nad võimalikult kõik täis täidetaks ja tagasi antaks.

Eesti Koolinoorsoo  
Keskliidu Sekretariaat.

## Toimetusele saadetud kirjad.

Palume teie austet ajakirjas järgmistele ridadele ruumi lubada:

Õ i e n d u s.

Valga Keskbüroo aruandes kirjutab E. Päss, et VI kl. Keskbürood ei tunnistand. Teatame aga, et see käib ainult Valga osakonna, kui mitte õigelt valitult ja oma kohustele mittevastava, aga mitte ülemaalse õppurite organisatsiooni kohta.

Niisama pole ka Keskbüroo referaatõhtutel revolvritest paugutat, ammugi mitte käsigranaate pillutud kooli ruumides, mis iseenesest juba tööle vastata ei või.

Valk 14. I. 20.

V. E. P. K. VI klassi õppurid.

## Õiendus.

On ekslikult protokolleerit teade („Uudismaa“ № 6—8, lehek 201.) nagu oleks õpetajad kavatsenud k.-b. tegevust Valgas ära keelata. Kavatsused käisid ainult korralagedate referaat-õhtute kohta, kuna õppurid endi ettevõtteid kāraga toetid. Viimne samm mees-õppurite poolt tõi teatavaid tagajārgi, sest referaat-õhtud omas miitingulise kuulsuses katkestusid.

E. P.

## Toimetusele saadetud kirjandus.

„**Odamees**“ № 1—8. Teg. toimetaja Aug. Alle, Hind 2 m.

„**Pohjantāhti**“. Raittiin opiskelevan nuorison äänenkannattaja. № 1—9, 1918/19. Hind 55 mk. aastas. Toimetus Helsingis, Anna uul. № 29.

„**Nuori Voima**“. Suomen nourevan polven aikakauslehti. № 1, 2, 3. 1920. Toimetaja Ilmari Jāamaa. Hind 10 Smk. aastas. Toimetuse address: Porvoo.

„**De Unges Forbund**“. Organ for Norges gymnasiaster. № 1. 1920. Toimetaja Ludvig Nostdal. Toimetuse address: Kristiania, Vinjes gt. 3.

## Kirjavastused.

**Erich Klausen**. Te kirjutust „Looduse paradiisist“ avalda ei saa — vegetarianistlisena tööna enam ilukirjanduslist laadi ja nõrk.

**Voldemar Torro**. Te üleskutse „Noored“ ilimumiseks „Uudismaas“ ei kõlba — liig palju puhut sõnu, sisult kahvatu.

**Nt.** Nekrolooge me „Uudismaas“ enam ei avalda, sest kavatsetakse väljaanda langenud õppur-sõdurite nekroloogide albumi, millisele toimetusele ta ka edasi saadame.

**E. R.** „Tundkem aukartust „geeniuste“ ees“ ei ilmu: „Trefonia ja temas asuvad õppurite ringid“ ilmub järgmises numbris.

**M. P.** „Ühingute ühendamise küsimus“ jäi ruumi puudusel № 2 välja ja ilmub järgmises numbris.

---

Tegev toimetus: J. Kuusk, L. Leeman, H. Piller, L. Raudsepp, A. Soom.

Vastutav toimetaja: *cand. phil.* Villem Ernits.

Väljaandja: Eesti Koolinoorsoo Keskliit.

Toimetus ja tallitus: Tartu, Riia tän. 2.

---

Eesti koolinoorsoo ajakiri

# „Uudismaa“

Ilmub ühe triiki poogna suuruses 2 korda kuus (välja arvatud suvekuud: juuni, juuli, august, september) **Eesti Koolinoorsoo Keskliidu väljaandel**. Sisuks artiklid noorsooliikumise, kooli, kultuuri, kasvatuse, karskuse ja teiste noorsoosse puutuvate küsimuste üle, arvustused, järjekindlad ülevaated ajakirjandusest, kirjandusest, teatrist ja muust kunstist, ülevaated koolidest ja noorsoo organisatsioonide tegevusest, teated noorsooliikumise kohta väljamail (ajakirjade ja erakirjasaatjate kaudu) j.n.e., katsudes ülepää kõigiti meie noorsoo kultuuriliseks progressiks kaasa mõjuda.

Kaastööliseks pääle ärksamate ja arenenumate õpilaste mitmed õpetajad ja teiste põhjamaade noorsootegelased.

Iga õpilase ja õpetaja kohus on lugeda „Uudismaad“, kui esimest ja ainukest sarnast koolinoorsoo ajakirja Eestis.

Hind tellides ühes kättesaatmisega 20 m.  $\frac{1}{2}$  aastas (vähemalt 8 nummert), ilma esimese numbrita 17 m. 50 p. Üksik nummer 3 marka.

Et „Uudismaa“ noorsoo hulgas laialt loetav, siis on kuulutustel temas suur mõju. Ajalehed, ajakirjad, raamatukauplused ja kirjastusärid! Just teie peate seda võimalust kasutama, sest noored on teie suurimad sõbrad. Ka noorsoo organisatsioonid pidagu seda silmas. (Kuulutusi võtavad pääle Toimetuse ja Talituse ka Koolinoorsoo Liitude Keskjuhatused vastu). Kuulutuste hind: 1 lhk. — 150 m.;  $\frac{1}{2}$  lhk. — 75 m.;  $\frac{1}{4}$  lhk. — 40 m.;  $\frac{1}{8}$  lhk. — 20 marka.

Kaastöid võetakse kõigilt vastu. Artiklite eest makstakse 30—50 penni reahonoraari.

Toimetuse ja Talituse adress: Tartu, Riia tän. 2, „Uudismaa.“ toim.